

1

Brooklyn, New York
September 1943

De vader van Esther bracht de stoel op de veranda waarin hij zachtjes had zitten schommelen tot stilstand. ‘Hoor eens,’ zei hij, ‘ik moet jullie iets vertellen.’ Esthers huid begon te tintelen door de sombere klank in zijn stem. Hij had dezelfde woorden op dezelfde toon gezegd toen hij haar had verteld dat haar moeder naar de hemel was gegaan.

‘Ik heb eens goed nagedacht...’ Hij sprak niet verder en wreef over zijn voorhoofd alsof hij hoofdpijn had. Hij zag er zo verdrietig uit. Esther wilde dat ze iets kon bedenken om hem weer te laten glimlachen zoals vroeger.

Na de kerkdienst waren ze naar oma Shaffers huis gelopen en hadden bij haar gegeten. Haar vader had de hele middag amper een woord gezegd. Op zich was dat niet ongewoon. Oma vulde de lange stiltes met nieuws over oom Steve, die tegen de Japaners vocht, en oom Joe, die binnenkort per schip naar Noord-Afrika zou reizen. Het buurmeisje van oma, Penny Goodrich, was ook op de veranda komen zitten en ze hadden allemaal naar Peter, het broertje van Esther, gekeken, die in de achtertuin achter oma’s hond aan rende. Het was een fijne middag geweest – tot op dit moment.

Papa schraapte zijn keel. ‘Ik heb... eh... ik heb een besluit genomen.’

Opnieuw zweeg hij en het werd heel stil om hen heen, alsof ook de wind zijn adem inhield om te luisteren naar wat hij

te zeggen had. Woofers was opgehouden te blaffen en zelfs het verkeer een paar huizenblokken verder op Brooklyn Boulevard leek te zijn gestopt.

‘Wat dan, Eddie?’ vroeg oma. ‘Je kijkt zo ernstig. Gaat het wel?’

‘Ik ga in het leger, ma.’

‘Wat?’

‘Ik zei dat ik in het leger ga.’ Deze keer sprak hij wat harder, omdat oma slechthorend was, maar Esther wist dat ze hem de eerste keer prima had verstaan.

Esther kreeg het koud en sloeg haar magere armen om haar middel. Als twaalfjarige was ze oud genoeg om te weten wat ‘in het leger gaan’ betekende. Iedere avond luisterde ze naar het nieuws over de oorlog op de radio. Ook volgde ze het bioscoopjournaal in Loew’s Brooklyn Theatre dat voor de middagvoorstelling werd uitgezonden. O ja, ze wist precies wat het betekende: haar vader zou naar een vergelegen gebied vertrekken, net als haar twee ooms, en misschien nooit meer terugkomen. Het leek tien graden kouder te zijn geworden, alsof de zon zich achter een wolk had verscholen.

‘Wat zeg je nu, Eddie!’ riep oma. ‘Ben je helemaal gek geworden? Je kunt niet in het leger gaan! Je hebt twee kinderen. Wie moet er voor hen zorgen?’

‘Nou, daar wilde ik het juist met je over hebben. Ik hoopte dat jij dat zou willen doen. Je hebt zelf gezegd dat als we iets nodig hadden...’

‘Waar zit je verstand? Hoe haal je het in je hoofd? In vredesnaam, Eddie!’

‘De oorlog zal niet eindeloos blijven voortduren. Ik kom weer terug.’

Oma gaf hem een duw tegen zijn schouder. ‘En als je nu eens niet terugkomt? Wat dan? Als je net zoals de zoon van Millie Barker op de bodem van de Stille Zuidzee eindigt? Wat dan? Wil je deze arme kinderen als wezen achterlaten?’

Esther begreep hoe onherroepelijk de dood was. Ze wist dat ze haar moeder op aarde niet meer zou terugzien. Ze wist ook dat heel veel mannen in de oorlog sneuvelden. Oma had een kleine vlag in het raam gehangen met twee sterren erop – een voor oom Joe en een voor oom Steve – en ze had aan Esther uitgelegd waarom mevrouw Barker van de overkant nu een vlaggetje met een gouden ster in haar raam had hangen.

Esther had de neiging om in huilen uit te barsten en haar vader te smeken om niet te gaan, maar ze wilde hem niet boos maken. De liefde die ze voor elkaar voelden, leek zo kwetsbaar als een spinnenweb en Esther wist nooit of hij echt naar haar luisterde, laat staan genegenheid voor haar voelde. Soms leek het alsof haar vader niet thuis was, ook al was hij dat in feite wel. Ze besloot om het aan haar oma over te laten om hem op andere gedachten te brengen.

‘Mij zal echt niets overkomen, ma. Ik ga bij de landmacht.’

‘Denk je dat er geen soldaten bij de landmacht omkomen?’

‘Zeg, eigenlijk hoopte ik dat Esther en Peter bij jou zouden mogen wonen, totdat ik weer thuis ben.’

Oma staaarde haar vader met open mond aan alsof ze op het punt stond een hap te nemen. Toen Esther zich probeerde voor te stellen hoe het zou zijn om hier te wonen, kreeg ze buikpijn. Oma had zo veel regeltjes, zoals ‘Laat de deur niet open staan, want anders loopt de hond weg’, en ‘Laat mijn parkiet met rust’, en ‘Maak niet zo veel lawaai, want je stoort de bureu’, en ‘Zit niet aan mijn spullen’ – die overal opgestapeld lagen. Esther vond het niet erg om op zondag bij haar op bezoek te gaan, maar als haar vader, Peter en zij aan het einde van de middag weer met de bus naar huis gingen, had ze altijd het gevoel alsof ze haar adem drie uur lang had ingehouden.

‘Hoe kunnen ze hier nu komen wonen?’ vroeg oma aan haar vader. ‘En hoe zit het met school? Heb je daar al aan gedacht? Als ze bij mij komen wonen, zullen ze naar een andere school moeten. Bovendien is er niet genoeg ruimte voor hen in dit huis.’

‘Wat bedoel je ermee dat er niet genoeg ruimte voor hen is? Pa en jij hebben hier drie jongens grootgebracht.’ Esther had zich altijd afgevraagd hoe haar vader en ooms in het huis hadden gepast. Oma bewaarde dingen die de meeste mensen weggooiden: overal lagen spullen opgestapeld, zodat het moeilijk was van de ene kamer naar de andere te lopen.

‘Dat was jaren geleden, Eddie. Jullie stapelbedden heb ik een hele tijd geleden weggedaan en ik gebruik die kamer nu voor mezelf. Ik zou niet weten hoe ik die kamer zou moeten leeghalen. Waar moet ik al mijn spullen laten?’

‘Je kunt ook naar ons appartement verhuizen.’

‘En wat doe ik dan met mijn hond? En mijn vogel? Bij jou in het gebouw zijn huisdieren niet toegestaan. Bovendien zijn er te veel trappen.’

‘Luister nu even, ma...’

‘Nee, jij moet naar mij luisteren. Ik houd van Peter en Esther, dat weet je.’ Op Esther kwam de opmerking over als een slag in een honkbalwedstrijd die uit bleek te zijn. Je had hoge verwachtingen als de bal de knuppel raakte, maar uiteindelijk kwamen deze niet uit.

‘In vredesnaam, Eddie. Ik ben toch veel te oud om die kinderen op te voeden? Met huiswerk helpen, me zorgen maken over mazelen en waterpokken. Dat gaat me echt te ver! Het is te veel om dag en nacht voor ze te zorgen. Laat iemand anders maar tegen de nazi’s vechten. Je bent nota bene eenendertig jaar oud. Je hebt verantwoordelijkheden hier thuis.’

Esther keek naar haar vader om te zien of de argumenten van haar oma enig effect op hem hadden, maar toen ze de uitdrukking op zijn gezicht zag, huiverde ze. Zijn lippen waren wit geworden en hij leek zijn adem in te houden. Oma moest het ook hebben gemerkt. ‘Wat? Wat is er met je aan de hand?’ vroeg ze.

‘Het is te laat. Ik heb me al aangemeld.’

‘Je hebt wat gedaan?’ Oma leek op een flesje frisdrank dat uit

elkaar spatte nadat er te lang mee was geschud. Ze stak haar hand uit en gaf hem een oorvijs alsof hij nog een klein jongetje was. ‘Hoe haal je het in je hoofd om zoiets stoms te doen? Wat een onverantwoordelijk dwaas...’

‘Luister nu eens even naar me, ma. Ik kan zo niet verdergaan. Echt niet.’ Zijn stem klonk even koud en ijzig als een metalen ijsblokjesbakje dat net uit de vriezer kwam. ‘Er zijn hier te veel herinneringen. Te veel dingen die nooit meer hetzelfde zullen zijn. Rachel is overal in dat appartement – en tegelijkertijd is ze er niet.’

‘Verhuis dan naar een ander appartement. Je hoeft niet in de oorlog te gaan vechten om je leven te veranderen. Bouw gewoon ergens anders een nieuw bestaan op. New York is een grote stad. Er staan talloze appartementen te huur in Brooklyn. Je kinderen hebben je nodig.’

Haar vader wreef over het oor dat oma had geraakt. ‘Ze hebben niets aan mij, ma. Ik ben niet eens een goede vader, laat staan een goede moeder.’

Esther probeerde iets te zeggen, maar in haar borst voelde ze dezelfde pijn als die keer toen ze op school van het klimrek was gevallen. Ze kon niet ademen. Ze wilde hem vertellen dat hij wél een goede vader was. Hij kookte voor hen en luisterde ’s avonds met hen naar honkbalwedstrijden op de radio. Iedere dag smeerde hij boterhammen voor tussen de middag, hielp hen te oefenen voor dictees en op zondag ging hij met hen naar de kerk. Maar het was te stil in huis. Hij zong niet en speelde ook nooit op de piano zoals haar moeder had gedaan. En hij vertelde ook geen verhalen over mensen uit de Bijbel voor het slapengaan. Ze aten vaak soep uit blik in plaats van vlees en aardappelen, maar dat vond Esther niet erg. Ze wilde alleen maar dat haar vader bij hen zou blijven en hen niet bij oma zou achterlaten om in de oorlog te gaan vechten.

Ze legde haar hand op zijn arm, terwijl ze naar iets zocht om te zeggen, maar toen hij zich naar haar omdraaide en ze de

tranen in zijn ogen zag, kon ze geen woord uitbrengen. Stel je voor dat ze iets verkeerd zou zeggen en hij zou beginnen te huilen zoals was gebeurd toen haar moeder was gestorven? Esther herinnerde zich het afschuwelijke, hulpeloze gevoel toen ze haar vader had horen huilen, vooral omdat ze zelf ook in tranen was en er in de hele wereld niemand was die hen beiden kon troosten. Haar vader had zijn best gedaan. Heel even had hij zijn armen onhandig om haar heen geslagen, alsof hij bang was dat Esther zou breken als hij haar te hard tegen zich aan zou drukken. Haar moeder was zacht en warm geweest en had Esther altijd heel lang vastgehouden.

‘Doe het niet, Eddie. Alsjeblieft,’ smeekte oma. ‘Denk aan je kinderen. Ga morgen naar de kazerne en vertel hun dat je je hebt bedacht.’

‘Dat gaat niet. Het is te laat.’ Hij sprak zo zacht dat Esther niet wist of ze het zich ingebeeld had. In ieder geval had oma hem niet gehoord. Maar toen schraapte hij zijn keel en zei iets luider: ‘Ik heb mijn baan al opgezegd. Over twee weken begin ik aan de basistraining.’

Zijn woorden bezorgden Esther hetzelfde lege, zwevende gevoel als toen haar moeder was overleden, alsof ze een pluisje van een paardenbloem was dat niet langer verbonden was met de aarde. Wat zou er met haar gebeuren? Hoe zou ze kunnen voorkomen dat ze door het kleinste zuchtje wind zou worden meegevoerd?

‘In vredesnaam, Eddie! Over twee weken al! Hoe kon je zo iets stoms doen?’

Peter moest oma hebben gehoord, want hij liet Woofers achter en rende naar de veranda. Hij was drie jaar jonger dan Esther en zo mager als een lat – heel anders dan de meeste jongens van zijn leeftijd. Zijn haar had dezelfde glanzende kastanjebruine tint als dat van zijn moeder. Esther hoefde alleen maar naar Peter te kijken om zich de kleur van hun moeders haar te herinneren. Met rode wangen en zijn haar nat van het zweet stommelde hij de

trap van de veranda op en keek hen een voor een aan. 'Wat is er aan de hand?'

Zijn vader leek hem niet te horen. 'Ik moet het doen, ma. Begrijp je dat dan niet?'

'Nee, ik begrijp het helemaal niet. Hoe kun je je kinderen dit aandoen? Na alles wat ze hebben meegemaakt? Ben je gek geworden?'

'Nee, maar misschien word ik dat wel als ik hier nog langer blijf.'

'Ik wil er geen woord meer over horen.' Moeizaam kwam oma overeind uit haar schommelstoel, stommelde het huis binnen en liet de hordeur met een klap achter zich dichtslaan. Als Esther en Peter dit deden, schreeuwde ze altijd tegen hen. De stoel schommelde gewoon verder en Esther boog zich over haar vader heen om deze tegen te houden. Mevrouw Mendel, de onderbuurvrouw, had ooit gezegd dat het ongeluk bracht om een stoel verder te laten schommelen zonder dat er iemand in zat. En ze hadden al meer dan genoeg ongeluk gehad, dat was zeker. Opnieuw werd het vreemd stil in de achtertuin. Toen verbrak Penny Goodrich, het buurmeisje van oma, de stilte.

'Eddie?'

'Ja.'

'Ik zal wel op hen passen.'

Esther was vergeten dat Penny er ook was. Iedereen was haar vergeten. Penny was zo rustig en onopvallend dat je haar kon aankijken zonder haar te zien. Esther had geen idee waarom Penny iedere zondagmiddag langskwam, als ze bij hun oma op bezoek waren. Ze was een van die nieuwsgierige buurvrouwen zonder eigen leven die daarom het leven van anderen volgen alsof het een film was.

Penny was jonger dan haar vader, maar zag er oud genoeg uit om te trouwen. Esthers vader had haar verteld dat Penny met haar ouders in de andere helft van het huis woonde sinds hij een klein jongetje en Penny een baby was. Meneer en mevrouw

Goodrich moesten wel heel oud zijn geweest toen ze Penny hadden gekregen – net zoals Sara en Abraham in de Bijbel – omdat ze nu hoogbejaard waren, zelfs nog ouder dan oma. Ze kwamen bijna nooit op hun veranda zitten en hun helft van de piepkleine achtertuin gebruikten ze niet. Haar vader had verteld dat hij Penny als kind vaak had geplaagd, omdat ze zo'n vervelend meisje was. Nu draaide hij zich om en keek haar aan, alsof hij ook was vergeten dat zij er was.

‘Wat zei je precies, Penny?’

‘Ik zal voor je kinderen zorgen. Natuurlijk zou ik liever willen dat je niet in het leger ging, omdat het gevaarlijk is, maar ik zou naar je appartement kunnen verhuizen, zodat ze niet naar een andere school hoeven.’ Haar vader keek haar vol verbazing aan, maar zei niets. ‘Ik weet dat ik zelf geen kinderen heb,’ ging Penny verder, ‘maar ik kan wel koken en het huishouden doen, en dat soort dingen.’

‘En je werk dan? Waar werkte je ook al weer?’

‘Ik verkoop kaartjes op het busstation.’ Ze wees met haar duim over haar schouder. ‘Maar jij zou toch wel voor me uit kunnen zoeken hoe ik naar mijn werk kan reizen? Welke bus ik moet nemen?’

‘Hebben je ouders je niet nodig?’

‘O, die redden het wel zonder mij,’ zei ze, terwijl ze luchtig met haar hand wuifde. ‘Mijn moeder zegt altijd dat ik op haar zenuwen werk. Bovendien kan ik na het werk en in de weekenden bij hen langgaan. Ze redden het echt wel.’

Esther merkte welke kant het gesprek uit ging en was niet blij. Ze moest ingrijpen en het idee in de kiem smoren, voordat ze met Penny Goodrich in hun appartement opgescheept zou zitten, terwijl haar vader ergens ver weg gestationeerd zou zijn. Penny was best aardig en ze had altijd snoepgoed en kauwgom voor Peter en haar bij zich, maar iets in haar manier van doen irriteerde Esther. Ze stak haar hand in haar zak en zocht naar het rood-wit gestreepte snoepje dat Penny haar vandaag had ge-

geven. Esther had tegen haar gezegd: ‘Nee, dank je’, maar Penny had haar het snoepje in de hand gedrukt en gezegd: ‘Ach, kom. Neem toch een snoepje. Je vader vindt het vast niet erg.’

Oma had haar verteld dat als ze een keer iets terugdeed om Penny te bedanken voor haar hulp, deze de volgende keer dubbel zo hard haar best deed. ‘*Als je tegen Penny zou zeggen dat je haar schoenen leuk vond,*’ had oma ooit gezegd, ‘*zou ze die onmiddellijk uittrekken en in je handen duwen zonder naar je protesten te luisteren.*’ Esther zou Penny’s kleren nooit willen hebben. Ze kleepte zich als een oude vrouw in vormeloze jurken, bloemetjesschorten en schoenen met dikke zolen.

‘Ik kan de wekelijkse boodschappen voor mijn ouders blijven doen,’ ging Penny verder, ‘en als ik hier ben, kan ik de was en andere klusjes voor hen doen – terwijl je kinderen hun oma bezoeken.’

‘Dat lijkt me een behoorlijk zware belasting,’ zei mijn vader.

‘Ach, dat geeft niet. Ik vind het niet erg. Af en toe voel ik me echt eenzaam. Het zou leuk zijn om eens iets anders te doen.’

‘Ik begrijp echt niet waarom mijn moeder me niet wil helpen.’

‘Misschien komt het doordat je broers al in de oorlog vechten en jij de enige bent die ze nog heeft. Waarschijnlijk is ze bang om jullie alle drie te verliezen. Dat snap ik heel goed. Jij niet?’

‘Ik zal waarschijnlijk niet eens hoeven vechten. Het leger heeft monteurs nodig om legervoertuigen te onderhouden en repareren. Ze hebben gezegd dat ze me misschien leren om tanks te repareren. En ik zou graag werken met vliegtuigmotoren.’

‘Dat zou leuk zijn. En het zou geen gevaarlijk werk zijn, hè?’

‘Ik wil gewoon weg, Penny. Er zijn te veel herinneringen in het appartement en... en ik kan er gewoon niet meer tegen. Waarom wil mijn moeder dat niet begrijpen?’

‘Arme Eddie. Ik begrijp het wel. Het moet heel moeilijk voor je zijn.’ Penny legde haar hand op die van hem. Hij keek er vol verbazing naar en richtte zijn blik toen op haar. Penny deed

Esther denken aan de cockerspaniël van oma met haar grote, droevige ogen en haar hoofd een tikje schuin.

‘Je wilt het dus echt voor me doen?’ vroeg haar vader. ‘Je zou het geen bezwaar vinden om naar mijn appartement te verhuizen en voor de kinderen te zorgen als ik weg ben?’

‘Natuurlijk. Ik wil je heel graag helpen.’

Esther zag hoe hij over het idee nadacht. Ze wilde haar vader met haar elleboog een por in zijn ribben geven en zeggen: *Hé! En ik dan? Waarom vraag je niet wat ik ervan vind?* Maar er drukte weer iets zwaars op haar borst, zodat het moeilijk was om adem te halen. ‘Papa,’ zei ze zachtjes.

‘Waarschijnlijk zal het niet van lange duur zijn,’ ging hij verder. ‘Ik weet zeker dat mijn moeder zich zal bedenken en de kinderen bij zich in huis zal nemen als ze eenmaal aan het idee gewend is.’

‘Papa.’ Esther sprak deze keer iets harder.

‘En ik kan er toch van op aan dat je voor mijn moeder klaar blijft staan als ze hulp nodig heeft? Als het haar bijvoorbeeld helemaal even te veel wordt?’

‘Natuurlijk. We redden het best. Maak je echt geen zorgen.’

Esther werd door paniek overvallen. Het gesprek ging helemaal de verkeerde kant op en ze wist niet hoe ze het onheil kon afwenden. Ze wilde niet dat haar vader weg zou gaan – en helemaal niet dat die saaie Penny Goodrich bij hen zou komen wonen en haar moeders plaats zou innemen. ‘Papa!’

‘Ja, pop?’ Zijn antwoord klonk verstrooid en hij keek naar de piepkleine achtertuin, niet naar haar. Toen nam hij haar hand in de zijne en streelde die zachtjes met zijn duim, maar ze wist dat hij niet echt naar haar luisterde. Het was alsof hij samen met oom Joe en oom Steve was vertrokken en al mijlenver weg was.

Esther aarzelde of ze eerlijk tegenover hem zou zijn. Ze was bang dat als ze de waarheid tegen haar vader zou zeggen, hij boos op haar zou worden en haar hand zou loslaten. En dat mocht niet gebeuren.

‘Laat maar zitten,’ mompelde ze.

Want dat was de fout die ze met haar moeder had gemaakt. Esther had haar hand losgelaten, omdat ze het kinderachtig vond om haar moeder een hand te geven. En nu zou ze de hand van haar moeder nooit meer kunnen vasthouden.

2

Penny Goodrich wist dat ze een tweede kans had gekregen. De vrouw van Eddie Shaffer was meer dan een jaar geleden overleden en dat was een heel tragische gebeurtenis geweest. Maar nu had hij een andere vrouw en een moeder voor zijn twee kinderen nodig en Penny wilde deze rol dolgraag op zich nemen. Deze keer zou Eddie verliefd worden op *haar*. Daar zou ze voor zorgen.

Penny kon zich geen enkele tijd in haar leven herinneren dat ze niet verliefd was geweest op de lange buurjongen met de goudblonde haren. Zelfs als klein meisje had ze vol bewondering toegekeken wanneer hij op straat met zijn broers had gehonkbald. Wat zou ze graag mee hebben gedaan toen en home-runs voor hem hebben gescoord, zodat hij ook verliefd op haar zou zijn geworden, maar haar moeder had het haar verboden. *‘Je bent veel te onhandig, Penny. Je kunt niet met die grote jongens spelen. Je zou je bezeren. Bovendien zitten ze niet te wachten op iemand als jij in hun team.’*

Op warme zomeravonden speelden Eddie en de andere kinderen vaak verstoppertje of tikkertje en keek Penny toe vanaf de stoep voor haar huis. Zijn blonde haar zag er geelgroen uit in het licht van de lantaarn en hij schreeuwde altijd: ‘Ik kom, wie niet weg is, wordt gezien,’ voordat hij wegstoomde om de andere kinderen te zoeken. Ze verlangde ernaar om zich, net zoals de andere kinderen, in de struiken te verstoppen en van opwinding te gillen als Eddie haar eindelijk zou vinden. Maar haar moeder zei dat het te gevaarlijk was voor een meisje als zij om in het donker rond te rennen. *‘Je weet maar nooit wie zich in die bosjes*

heeft verstopt en je zal pakken, zodra hij de kans krijgt. De wereld is vol slechte mensen, of je dit nu wilt inzien of niet.'

Toen ze eindelijk oud genoeg was om naar school te gaan, wilde Penny achter Eddie en zijn broers aan huppelen als ze door de herfstbladeren heen banjerden of door de sneeuwwho-pen die de sneeuwploegen hadden achtergelaten, maar in plaats hiervan had Penny's moeder haar altijd naar school gebracht. *'Je bent nog veel te jong om op het verkeer te letten. Je hebt geen greintje verstand. De eerste de beste keer dat je zou oversteken, zou je door een auto worden overreden.'*

Op de middelbare school mocht Penny niet naar de honkbalwedstrijden kijken waaraan Eddie deelnam, omdat ze anders was dan andere meisjes. De ouders van Penny waren ouder dan alle andere ouders en haar zus Hazel, die zeventien jaar ouder was dan zij, was uit huis gegaan voordat Penny oud genoeg was om zich haar te herinneren. Soms keek Penny van een afstand naar Eddie en als hij het papiertje van een stukje kauwgom liet vallen, raapte ze dit op en stopte ze het in de schoenendoos die ze in haar kast bewaarde. Ze schreef zijn naam in haar schrift, terwijl ze tijdens de les zat te dagdromen en vulde de ene bladzijde na de andere met 'Ik hou van Eddie' en 'Eddie en Penny' met hartjes om hun namen getekend.

Penny herinnerde zich hoe ze tranen met tuiten had gehuild toen mevrouw Shaffer haar had verteld dat Eddie ging trouwen. Haar ouders en zij waren uitgenodigd voor een bruidslunch in de achtertuin, maar Penny was te verdrietig geweest om ook maar één hap taart door haar keel te krijgen. In plaats hiervan had ze haar stukje taart diezelfde avond onder haar kussen gelegd, omdat werd gezegd dat als je dit deed, je zou dromen van de man met wie je later zou trouwen. Net als vele andere nachten had ze van Eddie gedroomd. De volgende ochtend had ze het geplette stukje taart weggegooid, omdat ze ervan overtuigd was dat haar droom nooit zou uitkomen.

Maar misschien zou dit nu toch gebeuren.

Eddie had haar hulp nodig. Penny zou de nieuwe mevrouw Shaffer worden. Natuurlijk zou ze moeten wachten totdat de oorlog voorbij was en hij weer thuis was. Maar tijdens zijn afwezigheid zou ze hem iedere dag een lange brief schrijven over hoe het aan het thuisfront ging. Na de oorlog zou zijn appartement haar thuis zijn en zou ze een tweede moeder voor zijn twee kinderen zijn geworden.

Haar wangen begonnen te gloeien van opwindning, terwijl ze naast hem op de veranda zat aan de achterkant van het huis en hem zag nadenken over haar voorstel. Als hij ermee instemde, zou ze misschien de tuin in rennen van blijdschap, net als Woofer die de bal achterna rende.

‘Het is heel aardig van je dit aan te bieden,’ zei Eddie. ‘Ik zal er even met mijn moeder over praten.’

Terwijl hij opstond, gleed Penny’s hand van die van hem af. ‘Zeg maar tegen je moeder dat het helemaal niet erg is dat ze de kinderen niet bij zich in huis kan nemen. Vertel haar dat ik met alle liefde voor hen wil zorgen.’

Hij knikte en verdween via de achterdeur, die zijn moeder even ervoor achter zich dicht had geslagen, naar binnen. Eerlijk gezegd wist Penny ook niet hoe deze twee kinderen ooit in mevrouw Shaffers huis zouden passen, als ze de spullen die overal in haar huis lagen opgehoopt niet zou weggooien. Penny had nog nooit een blik geworpen in de twee slaapkamers, maar als die er net zo uitzagen als de andere vertrekken, zouden de twee kinderen geen ruimte hebben om er te zitten, laat staan te slapen. Iedere centimeter in de woonkamer, keuken en eethoek was gevuld met torenhoge stapels kranten, oude tijdschriften en kartonnen dozen vol afgedragen kleding en er was amper genoeg ruimte om erlangs te lopen. Soms maakte Penny zich er zorgen over dat mevrouw Shaffers helft van de twee-onder-een-kapwoning in brand zou vliegen en haar ouders en zij levend zouden verbranden, omdat ze in de andere helft woonden. Het was maar goed dat haar ouders niet wisten hoe mevrouw Shaf-

fers huis eruitzag. Ze maakten zich al genoeg zorgen over andere dingen.

De hordeur sloeg achter Eddie dicht en Penny bleef achter met de twee kinderen. Ze waren veel stiller dan de meeste kinderen en ze was niet goed in het voeren van gesprekken.

‘Hé, hebben jullie zin in een ijsje?’ zei ze ten slotte. ‘Op warme dagen komt de ijscoman vaak langs. Als je vader het goed vindt, krijgen jullie een ijsje van me. Of misschien kunnen we even naar de winkel op de hoek lopen om er eentje te kopen. Ik trakteer. Vinden jullie dat een goed idee?’

Het meisje schudde haar hoofd en zei: ‘Nee, dank je.’ Haar haar leek op dat van Eddie: het was dik, blond en krullend. De jongen leek Penny niet gehoord te hebben, want hij bleef naar de achterdeur staren, waarachter zijn oma en nu zijn vader waren verdwenen. Hij stond zo stil dat hij met zijn ogen open leek te slapen.

‘Wat is jullie lievelingssmaak?’ vroeg Penny. ‘Ik denk dat het chocolade-ijs is. Dat vinden de meeste mensen het lekkerst, maar ik vind ijslolly’s met druivensmaak heerlijk. Jullie niet? Maar natuurlijk mogen jullie zelf kiezen wat jullie willen.’

‘Nee, dank je,’ zei Esther opnieuw.

Penny kon zichzelf wel om de oren slaan dat ze de kinderen van Eddie vanaf het begin tegen zich in het harnas had gejaagd. Soms sloofde ze zich zo uit dat ze het voor zichzelf verbruide. Haar moeder zei altijd dat ze minder verstand had dan een sperzieboon. Gelukkig ging de achterdeur weer open en kwam Eddie met gefronste wenkbrauwen naar buiten.

‘Kunnen we nu eindelijk naar huis, papa?’ vroeg Esther. Ze was twaalf. De jongen heette Aaron Peter, maar ze noemden hem Peter. Hij was negen. Penny kende hen goed, omdat mevrouw Shaffer haar op de hoogte hield van ieder detail van hun leven sinds ze waren geboren.

‘We gaan zo naar huis, pop,’ antwoordde Eddie. ‘Zeg, Penny... ik denk dat mijn moeder meer tijd nodig heeft om aan het idee

te wennen. Wat vind je ervan dat we vrijdagavond langskomen om er verder over te praten?’

‘Prima! Ik kan voor je koken en...’

‘Dat hoeft niet. We komen na het eten. En als mijn moeder tegen die tijd nog niet op andere gedachten is gekomen... nou ja, dan maak ik misschien gebruik van je aanbod.’

‘Dat is goed, Eddie. Echt waar. Ik wil met alle liefde voor de kinderen zorgen.’

‘Ik had nooit gedacht dat mijn moeder zou weigeren om me te helpen en daarom heb ik me al aangemeld voor het leger. En nu...’

‘Het zal allemaal in orde komen. Maak je geen zorgen.’

Penny liep met hen mee naar de hoek van de straat en bleef bij hen totdat de bus kwam. Toen haastte ze zich naar huis om haar ouders het nieuws te vertellen. Ze zaten in de sombere voorkamer achter gesloten gordijnen naar de radio te luisteren. Zelfs overdag zaten de gordijnen dicht, omdat ze niet wilden dat vreemden naar binnen konden gluren – niet dat er veel te zien was. Penny wachtte totdat er een reclamespotje voor het zeepmerk Lux werd uitgezonden, voordat ze besloot van wal te steken. Haar vader had er een hekel aan als ze door zijn programma’s heen praatte.

‘Zeg, moet u eens horen. Ik was bij de bureu. Eddie Shaffer was er ook en...’

‘Je moet daar niet zo vaak naartoe gaan,’ onderbrak haar moeder haar. ‘Je dringt jezelf op. Waarom kun je niet in je eigen huis blijven, waar je thuishoort?’

‘Mevrouw Shaffer vindt het niet erg. Om verder te gaan waar ik was gebleven: Eddie gaat in het leger, net als zijn broers hebben gedaan, en hij vroeg aan zijn moeder om op zijn twee kinderen te passen. Zijn moeder denkt dat ze te oud is om voor hen te zorgen en dus heb ik Eddie aangeboden om op hen te passen als hij weg is.’

‘Wat?’ Penny’s moeder gaapte haar dochter aan alsof ze haar

net had verteld dat ze een bank had beroofd. Penny had andere moeders met een liefdevolle blik naar hun kinderen zien kijken en ze wenste dat haar moeder haar ook zo zou aankijken, al was het maar één keer. Haar ouders waren al behoorlijk op leeftijd toen ze werd geboren en ze vroeg zich af of ze boos waren geweest dat ze op hun leeftijd met een baby opgezadeld zaten, vooral omdat ze al een dochter hadden grootgebracht.

‘Ik heb tegen Eddie gezegd dat ik op zijn kinderen zal passen.’

‘Doe niet zo gek. Je hebt geen verstand van het opvoeden van kinderen. Verder weet ik zeker dat hij eronderuit kan komen, omdat de kinderen geen moeder hebben.’

‘Eddie is niet opgeroepen. Hij heeft zich als vrijwilliger aangemeld.’ Penny begreep precies hoe hij zich voelde. Zij verlangde er ook naar om ergens anders helemaal opnieuw te beginnen, maar wat kon ze doen? Ze verdiende niet genoeg op het busstation om een eigen appartement te huren. En ze had geen vriendinnen met wie ze er een kon delen. Als ze na de middelbare school verpleegster was geworden, zoals ze had gewild, had ze op zichzelf kunnen gaan wonen, maar haar moeder had gezegd dat ze niet slim genoeg was om naar de verpleegstersopleiding te gaan. *‘Alleen met goede cijfers kun je verpleegster worden en jouw cijfers zijn gemiddeld.’*

Penny wist dat ze gewoon en gemiddeld was. De eerste vrouw van Eddie, Rachel, was knap, intelligent en levenslustig geweest. Ze had prachtig kastanjekleurig haar en de slankste taille die Penny ooit had gezien. Als Eddie zijn grote, sterke handen eromheen legde, hadden zijn vingertoppen elkaar waarschijnlijk geraakt.

‘Jullie hadden moeten zien hoe dankbaar Eddie was toen ik aanbod hem te helpen.’

‘Ten eerste,’ mengde haar vader zich in het gesprek, ‘vind ik het heel erg dat hij zijn kinderen alleen achterlaat. Als hem iets overkomt, hebben ze niemand meer.’

‘Ze hebben mij. Ik zal van hen houden en voor hen zorgen.’

‘Ten tweede zijn dit jouw zaken helemaal niet. Of wel soms?’

‘Je hebt geen idee wat er allemaal komt kijken bij het besturen van een eigen huishouden en het grootbrengen van kinderen,’ voegde haar moeder eraan toe. ‘Stel je voor dat een van die kinderen iets oploopt en ziek wordt? Je zou niet weten wat je moest beginnen.’

‘En hoe zit het met je werk?’ zei haar vader. ‘Van zijn huis kun je niet naar je werk lopen.’

‘Eddie zal uitzoeken welke bus ik moet nemen.’

‘Bus?’ Haar moeder herhaalde het woord alsof Penny haar net had verteld dat ze op een olifant naar haar werk zou rijden. ‘Dat hele stuk? Helemaal in je eentje? Deze stad is te gevaarlijk om er als meisje in je eentje in rond te reizen. Je bent zo naïef, Penny. Je kunt niet eens voor jezelf zorgen, laat staan voor twee moederloze kinderen.’

Daar had je het weer: haar ouders gaven haar het gevoel onnozel te zijn. Iedere keer dat Penny begon te denken dat ze misschien toch niet zo dom was, overtuigden haar ouders haar van het tegendeel.

‘En nog iets,’ zei haar vader. ‘Je weet niet hoe je met geld moet omgaan. Hoe denk je de huur en de rekeningen te betalen? Je zult er een puinhoop van maken. Weet je nog dat je een paniek-aanval kreeg, die keer toen de kruidenier je het verkeerde wisselgeld gaf?’

‘Dat is al zo lang geleden, pa. Ik was twaalf. Op mijn werk doe ik niets anders dan met geld omgaan en wisselgeld geven.’ Maar ondanks haar weerwoord voelde Penny zich steeds kleiner worden als een ijsje op een middag in augustus. Als ze niet voet bij stuk hield, zou ze de kans mislopen om met Eddie Shaffer te trouwen. Ze kon de gedachte niet verdragen hem nog een keer te verliezen.

‘Je weet toch dat hij in het Joodse deel van Brooklyn woont?’

zei haar vader. 'Zijn moeder heeft me verteld dat hij tegenover een synagoge woont.'

'Je vader heeft gelijk. En het zijn bovendien Joden met baarden en rare zwarte hoeden. Onder het appartement van Ed en zijn gezin woont ook zo'n Jood.'

Even voelde Penny een steek van angst. Haar ouders hadden een hekel aan Joden en hadden altijd over hen gepraat zoals andere ouders over de duivel. Soms kwam er een Jood een kaartje op het busstation kopen en kon Penny bij de aanblik van de zwarte hoed en baard en de dansende pijpenkrullen een huivering niet onderdrukken. Haar hart begon te bonken als ze een Jood zag met zo'n grote bontmuts op, alsof er een wild dier op zijn hoofd lag.

'Misschien vindt Ed Shaffer het niet erg om in die buurt te wonen,' zei haar vader, 'maar waarom zou jij er in vredesnaam naartoe verhuizen? Het is ons soort mensen niet, Penny. Jij hoort niet thuis in die buurt. Blijf aan je eigen kant van Brooklyn.'

Penny wist dat haar plan niet door zou gaan als ze nog langer naar haar ouders zou luisteren. Ze ging zelden tegen hen in, maar dit was een van die zeldzame keren. 'Ik... ik heb Eddie al verteld dat ik het zou doen. Hij rekt op me.' Ze wilde dat haar stem iets zekerder, iets minder beverig klonk.

Met zijn handpalm sloeg haar vader op de leuning van zijn stoel. 'Daar komt niets van in. Ik wil het niet hebben.'

Penny slikte de brok in haar keel weg. 'Ik ben vierentwintig, pa. Ik kan doen wat ik wil.' Ze draaide zich om en vluchtte naar haar kamer. Zachtjes deed ze de deur achter zich dicht, maar toch kon ze haar moeder achter zich horen schreeuwen.

'Penny!... Penny Sue Goodrich, kom onmiddellijk hier!'

Ze bleef op haar kamer en leunde tegen de deur. Eerlijk gezegd had ze er niet echt bij stilgestaan wat er bij kwam kijken om voor twee kinderen te zorgen en een huishouden te runnen. Laat staan voor de eerste keer van haar leven op zichzelf te

wonen. In een vreemde buurt. Met Joodse mensen. Maar hoe eng deze dingen ook waren, toch zou het veel, veel erger zijn om Eddie te laten zitten en de kans mis te lopen om zijn hart te winnen. Want dat zou betekenen dat ze hier de rest van haar leven zou moeten blijven. Alleen en ongeliefd.